

# LUYỆN TẬP TẠO LẬP VĂN BẢN

## I – MỤC TIÊU CẦN ĐẠT

Giúp HS :

– Củng cố lại những kiến thức có liên quan đến việc tạo lập văn bản và làm quen hơn nữa với các bước của quá trình tạo lập văn bản.

– Dưới sự hướng dẫn của GV, có thể tạo lập một văn bản tương đối đơn giản, gắn gũi với đời sống và công việc học tập của các em.

## II – NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

1. HS được học về tạo lập văn bản, xét tới cùng, cũng là để các em có thể tự mình tạo lập văn bản được tốt hơn. Có thể nói, trong công việc này, kết quả tạo lập văn bản của HS mới là cái đích cuối cùng và là tiêu chuẩn quan trọng nhất để đánh giá thành công của người giảng dạy. Vì thế, tiết luyện tập phải được coi là loại tiết học có ý nghĩa vô cùng quan trọng. Đây là điều cần được xác định rõ để giúp khắc phục tâm lí ngại dạy các tiết luyện tập, ngại hướng dẫn luyện tập, một trạng thái tâm lí vẫn còn tồn tại trong một bộ phận GV.

2. Tuy nhiên, không nên hiểu luyện tập chỉ là công việc thúc đẩy HS tạo lập thêm những bài viết (nói) giống với các bài mà trước đây các em vẫn làm. Sự luyện tập ở đây phải nhằm đạt tới mục đích : hướng dẫn HS tạo lập văn bản một cách đúng phương pháp, đúng quy trình, để chất lượng của văn bản có thể được nâng cao hơn trước. Vì thế, trong luyện tập, phải có sự kết hợp chặt chẽ giữa hai mặt : thực hành và lí thuyết. Chẳng hạn như, trước lúc HS bắt tay vào tạo lập văn bản, GV cần đòi hỏi các em phải nói rõ trình tự các bước mà mình sẽ tiến hành. Và trước khi bắt đầu bước nào, các em cũng cần nêu lại những yêu cầu cần phải đạt trong bước đó. Việc đánh giá kết quả của từng bước cũng như kết quả chung đều phải căn cứ vào những yêu cầu đã được nêu.

## III – TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC

**Hoạt động 1.** Trước tiên, GV có thể yêu cầu HS nhắc lại trình tự các bước của quá trình tạo lập văn bản. Tiếp đó, nên cho HS thấy rõ : Các em được học về quá

trình ấy không chỉ để biết, mà chủ yếu là để vận dụng, thực hành. Từ đây, GV sẽ đưa HS vào công việc thực hành, luyện tập.

**Hoạt động 2.** Tiến trình luyện tập có thể đi theo các bước đã được nêu khá cụ thể và khá rõ trong SGK. GV phải làm cho HS cảm thấy việc tạo lập văn bản của các em như đang có thật, đang là nhu cầu thật trong đời sống. HS phải chuẩn bị chu đáo trước khi bước vào tiết học. Đề bài luyện tập trên lớp có thể được thông báo trước (theo đề bài trong SGK hoặc đề bài do GV tự tìm ra, nhưng phải cố gắng để thật gần gũi với HS).

Tiết học nên được tiến hành dưới hình thức một buổi thảo luận về những nội dung rất cụ thể liên quan đến việc tạo lập một văn bản theo đề bài đã được nêu ra. Cần khuyến khích nhiều HS tham gia bàn bạc, đối thoại, tranh luận với nhau. GV chỉ nên đóng vai trò của người dẫn dắt, người gợi mở cho những suy nghĩ, cảm xúc và người khích lệ sự nhiệt tình, cố gắng của các em.

Trong quá trình điều khiển lớp học, GV cần tránh các khuynh hướng hoặc áp đặt những thiên kiến chủ quan của mình cho HS, không khuyến khích các em độc lập suy nghĩ và sáng tạo ; hoặc thiếu tinh tường và tỉ mỉ trong việc giúp các em phân biệt đúng sai.

Ví dụ, nếu theo đề bài trong SGK thì không thể chấp nhận quan niệm cho rằng bức thư mà các em được yêu cầu viết là để gửi cho một người bất kì, hoặc cho một người lớn, hoặc cho một bạn Việt Nam. Bức thư ấy cũng không thể được viết chỉ để làm một bản tin hay để nhắc lại một bài học về địa lí hay lịch sử. Và cũng không thể chấp nhận hoàn toàn một Thân bài không rành mạch ; các mạch ý được phân chia lúc thì theo mùa, lúc thì theo các miền đất, lúc thì nói về cảnh đẹp, lúc lại chuyển sang phong tục, khiến cho các ý bị chồng chéo lên nhau...

Tuy nhiên, nếu cũng làm theo đề bài ấy thì GV lại cần để một "hành lang" rộng rãi cho những sáng tạo về giới hạn nội dung của bức thư, về cách mở và kết bài, về cách sắp xếp các ý trong Thân bài và về cách diễn đạt những đoạn văn. HS có thể làm bài và nên làm bài theo những cách khác nhau, miễn là không đi chệch các nguyên tắc về tạo lập văn bản và không xa rời yêu cầu của đề bài. GV cần tìm cách phát động HS thi đua để nêu ra những ý kiến tự nhiên, chân thật, chứ không chỉ dựa dẫm vào ý của thầy, cô giáo.

Trong suốt quá trình hướng dẫn luyện tập, GV còn cần thường xuyên làm công việc nhận xét, đánh giá các ý kiến của HS, để giúp các em nhận ra ưu, khuyết điểm cụ thể của mình. Đối với những HS mạnh dạn tìm tòi, sáng tạo, có ý hoặc

lời văn hay, đặc sắc (dĩ nhiên là đặc sắc ở lứa tuổi các em), GV nên khuyến khích bằng cách cho điểm cao.

Ngoài ra, GV còn cần tận dụng khai thác Bài tham khảo trong SGK để HS có thể tìm ở đây những mẫu mực, những sự gợi ý hoặc nguồn cảm hứng giúp các em đạt kết quả tốt hơn trong việc tạo ra văn bản của mình.